

Gespot - april/mei 2018

Wat gebeurt er aan het front van wetenschap en onderzoek? Een selectie van lezenswaardige publicaties uit binnen- en buitenland.

Samengesteld door Joost van Buuren en Chris Knoops

Impact internationaal toezicht PCAOB

Is er een kwaliteitsverschil indien de PCAOB, de Amerikaanse toezichthouder, (mede) toezicht houdt op buitenlandse accountantskantoren? Op grond van een empirische analyse van bedrijven die zowel in Amerika en andere landen beursgenoteerd zijn, stellen onderzoekers dat er geen systematische impact is van het PCAOB-toezicht in termen van minder resultaatsturing en hogere waarderelevantie van jaarrekeningen voor investeerders vanwege toezicht door de PCAOB. Het maakt volgens de onderzoekers niet uit of de PCAOB de inspectie alleen heeft uitgevoerd of dat het een gecombineerde inspectie van de PCAOB en de lokale toezichthouder was.

- Krishnan, J., Krishnan, J., & Hakjooon, S. (2017). *PCAOB International Inspections and audit quality*. *The Accounting Review*, 92(5): 143-166. <https://doi.org/10.2308/accr-51642>

Sanctie en klantverlies

Wat zijn de effecten van een individuele sanctie door de toezichthouder voor een accountant? Zweedse onderzoekers stellen op grond van de Zweedse situatie, dat het belangrijkste effect is dat het inkomen van Big 4-partners lager is na de sanctie. De onderzoekers hebben geen bewijs gevonden voor klantverlies vanwege de sanctie. Tot slot hebben de onderzoekers onderzocht of een accountant met een persoonlijke sanctie zich meer conservatief opstelt in de controle, maar hebben daar geen bewijs voor gevonden. De onderzoekers stellen dat de individuele sancties beperkte consequenties hebben voor MKB-accountants.

- Sundgren, S., & Svanström, T. (2017). Is the public oversight of auditors effective? *The Impact of sanctions on loss of clients, salary and audit reporting*. *European Accounting Review*, 26(4): 787-818. <https://doi.org/10.1080/09638180.2016.1203345>

Partnerrotatie

Heeft partnerrotatie gevolgen voor de controlekwaliteit? De onderzoekers hebben de Amerikaanse partnernamen opgezocht in de correspondentie tussen bedrijven en de SEC. De onderzoekers stellen dat hoewel er geen bewijs is voor een toename van het aantal misstatements na partnerrotatie er toch aanwijzingen voor mogelijke positieve effecten zijn.

- Laurion, H., Lawrence, A., & Ryans J.P. (2017). *U.S. audit partner rotations*. *The Accounting Review*, May 2017, 92(3), pp. 209-237. <https://doi.org/10.2308/accr-51552>

Het belang van kritisch accountingonderzoek

Het januari/februarinummer van het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie staat in het teken van *critical accounting research*. Kritisch accountingonderzoek, dat wil zeggen een kritische reflectie op de bijdragen die accountancy en controlling (kunnen) leveren aan de maatschappij en op de wijze waarop professionals hun dagelijks werk doen, is belangrijk, vooral in een tijd waarin vertrouwen in het accountantsberoep onder druk staat.

In de inleiding op dit themanummer stellen **Ivo De Loo en Ed Vosselman** dat kritisch accountingonderzoek een gezonde basis kan bieden voor reflectie op de rol van accounting en controlling in organisaties en in de maatschappij. Niet alleen omdat het een ander licht schijnt op accounting en controlling, maar ook omdat kritisch accountingonderzoek het neutrale en objectieve karakter van accounting en controlling, dat door veel onderzoekers en praktijkbeoefenaren als vanzelfsprekend wordt aanvaard, ter discussie stelt. Kritisch accountingonderzoek beschouwt accounting als deel van een politieke arena met verschillende belangen; accounting is geen neutrale weergave van een werkelijkheid 'out there' in de maatschappij. Accounting is "performatief". In plaats van een re-presentatie van de werkelijkheid, creëert accounting een werkelijkheid. Bijvoorbeeld winst van een onderneming kan geïnterpreteerd worden als een vertaalproces, waarbij deze translatie sterk wordt beïnvloed door politieke overwegingen.

Christopher Humphrey, Mary Canning en Brendan O'Dwyer bepleiten een bredere reikwijdte van onderzoek op het gebied van auditing en accounting met aandacht voor de wijze waarop *auditing*, *accountancy* en *controlling* in de praktijk functioneren. De auteurs reflecteren op de vraag hoe een verschuiving heeft plaatsgevonden van een Nederlandse traditie van een uitstekende reputatie op het gebied van accountantscontrole naar een traditie die beheerst wordt door noties van ontoereikendheid. Recente gebeurtenissen waarin accountantscontrole tekort schoot, de omvang van boetes en sancties tegen grote accountantskantoren hebben geleid tot ernstige kritiek op het Nederlandse accountantsberoep. De auteurs bespreken de inspectierapporten van de AFM, zij analyseren de reactie van het accountantsberoep op de kritiek op de kwaliteit van de accountantscontrole, zij reflecteren op de schaal en aard van de geïdentificeerde problemen, zij maken een inschatting van de implicaties voor de huidige en toekomstige ontwikkeling van het accountantsberoep in Nederland en zij onderzoeken de ruimte voor zinvol trekken van lessen uit de praktijk en voor verdere ontwikkeling van de controlepraktijk.

In de volgende vier artikelen in het themanummer worden management accounting and control-systemen niet beschouwd als gereedschap voor het oplossen van problemen; management accounting and control-systemen worden bestudeerd in interactie met andere 'practices' in de organisatie en de 'actors' die hierbij betrokken zijn. **Ed Vosselman en Ivo De Loo** stellen dat accounting (in brede zin) veel meer is dan een meetinstrument; accounting is veeleer een actor dan een instrument voor re-presentatie. Becijferingen en calculaties komen in netwerken tot ontwikkeling. De auteurs tonen aan hoe prestatiemeting (op het gebied van universitair onderzoek) zich ontwikkelt in een netwerk van relaties tussen meerdere actoren en hoe deze ontwikkeling voorkomt dat sprake is van transparantie, terwijl tegelijkertijd verschillende actoren in een bepaalde richting worden geduwd, hetgeen leidt tot veranderende machtsrelaties en het omvormen van identiteiten die leiden tot een fundamentele verandering van het leven in organisaties (universiteiten).

Koos Wagenveld en Jasper Jolink stellen dat mensen weliswaar calculaties uitvoeren, maar dat allerlei zaken ('material discursive practices') van invloed zijn op de wijze waarop calculaties in de praktijk tot stand komen. De auteurs bespreken het concept 'material discursive practices' aan de hand van publicaties van Karen Barad en de betekenis voor accounting onderzoek.

Wil van Erp en Martijn van der Steen beschrijven de performatieve werking van management accounting and control (MAC) aan de hand van een case study bij een grote zorgorganisatie in Nederland. Een relationeel perspectief, waarbij accounting een 'actor' is die vorm geeft aan netwerkverbanden en andersom ook in het netwerk vorm krijgt, biedt meer zicht op de complexiteit van MAC-toepassingen en de performativiteit die ervan uitgaat. Managers dienen hierbij te bedenken dat hun mogelijkheden om deze processen te sturen en te beheersen beperkt zijn. Voor een optimaal gebruik van deze beperkte mogelijkheden doen managers er goed aan het *in control*-concept in te ruilen voor het *in charge*-concept en bovendien te kiezen voor een interactieve benadering van MAC waarbij resultaten niet het eindpunt zijn maar het vertrekpunt voor overleg en discussie op zoek naar leerpunten en verbeteringen.

Max Visser en Jan Den Bakker stellen en beantwoorden de vraag of het steeds groter en fijnmaziger geheel van vooral kwantitatieve management control-methoden en -technieken in de zorgsector nog past (of 'matcht') bij de aard van de activiteiten. Daartoe wordt de specifieke zorgmaatregel van dubbele medicatiecontrole onder de loep genomen. De auteurs reflecteren op de redenen waarom deze kwantitatieve vormen van control worden gehandhaafd (in weerwil van een duidelijke 'mismatch') met behulp van het begrip 'performativiteit'.

Marcel Pheijffer geeft zijn visie op 'critical accounting' en bespreekt welk type onderzoek en onderzoeksonderwerpen daarbinnen vallen. Hij doet een aantal suggesties voor onderzoek op dat gebied en roept Nederlandse academici op meer oog te hebben voor deze onderzoekstroming en bestaande inzichten, aanpakken, paradigma's en theoretische inzichten ter discussie te stellen.

- De Loo, I., & Vosselman, E.G.J. - *Editorial. Toward critical accounting research; the role of performativity*; <https://doi.org/10.5117/mab.92.24412> Humphrey, C., Canning, M., & O'Dwyer, B. - *Audit quality and inspection in the Netherlands: The importance of an intellectual approach to experiential learning and practice advancement*; <https://doi.org/10.5117/mab.92.24418>
Vosselman, E.G.J., & De Loo, I. - *Performativiteit in netwerken: de Januskop van accounting*; <https://doi.org/10.2308/accr-51552>
Wagenveld, W., & Jolink, J. - *Performative research: A Baradian framework*; <https://doi.org/10.5117/mab.92.23787>
Van Erp, W., & Van der Steen, M. - *De performativiteit van accounting in de gezondheidszorg*; <https://doi.org/10.5117/mab.92.23740>
Visser, M., & Den Bakker, J. - *Management control in de zorg: Een kritisch essay*; <https://doi.org/10.5117/mab.92.24417>
Pheijffer, M. - *Kritisch kijken naar de accountantsprofessie, ook de academische, is noodzakelijk*. MAB, 92(2018-1/2): 3-59. <https://doi.org/10.5117/mab.92.24416>

Deel dit artikel

GERELATEERD



GESPOT | 02 april 2019

Gespot - maart 2019

Wat gebeurt er aan het front van wetenschap en onderzoek? Een selectie van lezenswaardige publicaties uit binnen- en buitenland. →



GESPOT | 05 oktober 2018

Gespot - september 2018

Wat gebeurt er aan het front van wetenschap en onderzoek? Een selectie van lezenswaardige publicaties uit binnen- en buitenland. →



GESPOT | 04 juni 2018

Gespot - mei/juni 2018

Wat gebeurt er aan het front van wetenschap en onderzoek? Een selectie van lezenswaardige publicaties uit binnen- en buitenland. →



NIEUWS | 06 maart 2018

MAB nu 'open access'

Het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie (MAB), opgericht in 1924, is vanaf deze maand in 'open access' voor iedereen vrij toegankelijk. →



GESPOT | 31 januari 2018

Gespot - januari 2018

Wat gebeurt er aan het front van wetenschap en onderzoek? Een selectie van lezenswaardige publicaties uit binnen- en buitenland. →
